

از گوشه و کنار

اسماعیل حدادیان مقدم

haddadiyan@emamreza.net

اخبار ترجمه

● **ترجمه و اخلاق: فدراسیون بین‌المللی مترجمان، خواستار توجه به اصول اخلاقی ترجمه شد**
فدراسیون بین‌المللی مترجمان (FIT) به مناسبت روز بین‌المللی ترجمه (۳۰ سپتامبر)، پیامی خطاب به کلیه مترجمان و سازمانهای ترجمه صادر کرد. در این پیام، "ترجمه و اخلاق" به عنوان موضوع مسائل انتخاب شده و از مترجمان و سازمانهای حرفه‌ای خواسته شده است تا ضمن بزرگداشت این روز به پیشنهادهای این نهاد توجه کنند. در بخشی از این پیام آمده: "در حرفه ما... اصول زیر به‌طور کلی صادق‌اند: رازداری، بی‌طرفی، وقت‌شناسی، دقت، احترام به موکل. رفتار مناسب و امتناع از پذیرش کاری که خارج از توان مترجم است. آخرین مورد و مهم‌تر اینکه مترجمان حرفه‌ای باید خود را متعهد سازند تا دانش و تخصص خود را روزآمد کنند."

● کتابهای برگزیده سال ۷۸، به بازار کتاب جهان راه خواهند یافت

مدیرکل دفاتر مجامع و فعالیتهای فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی اعلام کرد خلاصه آثار برگزیده ادبی سال ۱۳۷۸، ترجمه و به بازار کتاب جهان معرفی خواهد شد. محمدعلی شعاعی گفت: "به همین منظور، علاوه بر آثار فوق، خلاصه برخی از آثار برگزیده ادبیات کودک و نوجوان نیز انتخاب و ترجمه شده است." وی عدم عضویت ایران در پیمان جهانی حق مؤلف، عدم توانایی مالی ناشران ایرانی در بازاریابی جهانی و همچنین تفاوت زبانی را مهم‌ترین موانع در برابر صدور کتاب ایرانی به بازار کتاب دانست.

● "نظریه‌های ترجمه در عصر حاضر" منتشر شد

جدیدترین اثر علی صلح‌جو با عنوان نظریه‌های ترجمه در عصر حاضر توسط نشر هرمس منتشر شد. این کتاب که نوشته ادوین گنتز لیر است، در هفت فصل به بررسی نظریه‌های جدید ترجمه پرداخته. مترجم در بخشی از مقدمه خویش درباره هدف این کتاب می‌نویسد: "یکی از هدفهای کتاب حاضر آن است که نشان دهد موانعی که بر سر راه ارتباط و تبادل این رویکردها [رویکردهای ترجمه] وجود دارد، از فرضیات نظری متفاوت آنها ریشه می‌گیرد." نویسنده کتاب نیز در بخشی از مقدمه خویش می‌نویسد: "نظریه‌های ترجمه مطرح در این کتاب هر چه پیشتر می‌روند، پیچیده‌تر می‌شوند، و به نظر می‌رسد که به

موازات این پیچیدگی قبول بیشتری نزد محافل سطح بالای دانشگاهی می‌یابند که این به نوبه خود قدرت آنها را برای طرد سایر نظریه‌ها افزایش می‌دهد."

● بهمن فرزانه پرکار است

رمان راه خطا اثر آلبادسس پدس جدیدترین ترجمه‌ای است که فرزانه آن را برای اخذ مجوز تحویل وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی داده. علاوه بر این وی دور مان دیگر از گراتزیا دلدا با عنوان روباه و صحرا را برای چاپ به نشر نیلوفر سپرده است. بهمن فرزانه که با انتشار ترجمه صد سال تنهایی اثر پراوازه گابریل گارسیامارکز به شهرت رسید، بعد از انقلاب کم کار شد تا اینکه در سال ۱۳۷۷ بعد از بیست سال رمان از طرف او اثر آلبادسس پدس را منتشر کرد. وی که هم اکنون ۴۵ سال است در ایتالیا به سر می‌برد گاه به ایران می‌آید. فرزانه مدتی است پرکار شده و رمانهایی مانند دفترچه ممنوع، عذاب وجدان و تازه عروس هر سه اثر آلبادسس پدس و راز مرد گوشه گیر، پس از طلاق و الیاس پورتولو هر سه اثر گراتزیا دلدا و دختری تنها اثر ادنا او بر این راه چاپ رسانده است.

● ترجمه "بوف کور" به انگلیسی منتشر شد

به تازگی نشر کاروان، رمان کلاسیک صادق هدایت را به زبان انگلیسی منتشر کرده است. مترجم این اثر دی. ای یوستلو است. مخاطبان این کتاب دانشجویان ادبیات و زبانهای خارجی و نسل دوم و سوم ایرانیان مقیم خارج از کشور هستند. قابل ذکر است که این اثر پیش از این توسط دی. پی کاستلو به انگلیسی ترجمه شده بود.

از زبان مترجمان

○ دکتر محمدرضا باطنی: کار تألیف و ویرایش سوم فرهنگ معاصر از نیمه گذشته است

دکتر باطنی در گفتگویی کوتاه با مترجم، ضمن اعلام این خبر، درباره ویژگی‌های ویرایش جدید فرهنگ معاصر اظهار داشت: "در این ویرایش، معادلهای قبلی بازبینی می‌شود و معانی تازه‌ای که وارد شده‌اند، به آن اضافه می‌گردد. در مجموع در حدود ۳۰۰۰ لغت به آن اضافه می‌شود که بخش اعظم این لغات جدید مربوط به علوم رایانه و الکترونیک می‌باشند." ایشان در پایان درباره نقص فرهنگهای معاصر قبلی گفت: "فرهنگهای قبلی، فاقد اصطلاحات و افعال دو بخشی بودند که در ویرایش جدید، این نقص وجود ندارد. علاوه بر این، فرهنگ جدید دارای مثال و ترجمه آن نیز می‌باشد."

○ قاسم صنعوی: ترجمه "خاطرات"، دو سال و نیم طول کشید

این مترجم در گفتگو با مترجم، خیر از انتشار جدیدترین ترجمه خود، مجموعه ۴ جلدی خاطر اثر سیمون دوبوار، نویسنده فرانسوی داد. این مجموعه، دارای ۲۸۰۰ صفحه است و انتشارات توس را منتشر کرده. وی درباره موضوع این اثر گفت: "این کتاب در واقع شرح حال نویسنده نیست، با بررسی تاریخ تحولات اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و هنری فرانسه در طی ۵۰ سال گذشته است." صنعوی در ادامه ضمن تشریح محتوای هر یک از ۴ جلد فوق، افزود: "جلد اول بیشتر در برگیرنده خاطرات کودکی و نوجوانی نویسنده تا زمان آشنایی او با ژان پل سارتر است. جلد دوم تا سال ۱۹۴۴، جلد سوم از ۱۹۴۴ تا ۱۹۶۲ و جلد چهارم تا ۱۹۶۸ را در بر می‌گیرد." این مترجم در پایان خبر از چاپ جدید اثری دیگر از همین نویسنده با عنوان "جنس دوم" داد: "این کتاب به بررسی وضعیت زنان از دوران ماقبل تاریخ تا دوره معاصر است."

ایشان در حال حاضر مشغول ترجمه یکی از کتابهای مجموعه ۵ جلدی "یونانیان و بربرها" است که دو جلد قبلی آن را پیشتر استاد احمد آرام ترجمه کرده‌اند.

○ عبدالله کوثری: "اعتماد" خوش ساخت‌ترین و عجیب‌ترین ترجمه

من است

رمان "اعتماد"، نوشته آریل دورفمن، اخیراً به ترجمه عبدالله کوثری منتشر شده است. ایشان در گفتگویی با مترجم با ذکر این نکته که از نویسنده فوق پیش از این اثری با عنوان زنان گمشدگان و یک نمایشنامه به فارسی ترجمه شده است، درباره ترجمه خود گفت: "به نظر من، این ترجمه یکی از خوش ساخت‌ترین و عجیب‌ترین ترجمه‌های من است." وی در ادامه خبر از انتشار قریب‌الوقوع رمان

پوست انداختن، یکی دیگر از آثار کارلوس فونتنس و مجموعه‌ای از داستانهای کوتاه آمریکای لاتین داد. کوثری در پایان خاطر نشان کرد که در مجموعه فوق آثار نویسندگان مختلفی از قرون ۱۷ و ۱۸ تا نسل بعد از فونتنس وجود دارد.

○ دکتر بهرام مقدادی: مردم ایران هنوز به ارزش ادبی و فلسفی "شرق بهشت" پی نبرده‌اند

این مترجم و استاد دانشگاه در گفت و گویی با فصلنامه ادبیات داستانی (ش ۵۴) درباره علت انتخاب کتاب شرق بهشت اثر جان اشتاین بک برای ترجمه می‌گوید: "هنگامی که ترجمه رمان رابه پایان بردم، چهل سال از سن من می‌گذشت. بعدها همیشه خود را سرزنش می‌کردم که چرا زودتر این کار را نکردم... در ایران متأسفانه به علت سیاسی، رمان خوشه‌های خشم جان اشتاین بک معروف شده. درحالی که رمان شرق بهشت یک رمان فلسفی است و متأسفانه چون فقط یک بار منتشر شد، مردم ایران هنوز به ارزش ادبی و فلسفه آن پی

نبرده‌اند." ایشان در ادامه درباره روند ترجمه متون ادبی در بعد از انقلاب می‌افزاید: "من از صمیم قلب و صادقانه اعتراف می‌کنم که پس از انقلاب مترجمان بسیار خوبی پایه عرصه ترجمه گذاشته‌اند."

○ مژده دقیقی: جلوی ترجمه‌های تکراری را بگیرید

این مترجم که تا به حال چند داستان مجموعه داستانهای شرلوک هولمز (جعبه مقوایی، دره وحشت، نشانه چهار) و اخیراً اتود در قوز لاک‌پشت و مجموعه‌ای از داستانهای کوتاه با عنوان اینجا همه آدمها این جور اند را منتشر کرده، در گفتگو با مترجم، خبر از انتشار جدیدترین اثر خود، رؤیای نوشتن داد. این کتاب مجموعه‌ای از هشت گفتگو با نویسندگان معاصر است که جهان کتاب آن را منتشر کرده. ایشان در ادامه، خبر از ترجمه کتاب *When We Were Orphans* اثر ایشی گورو و مجموعه

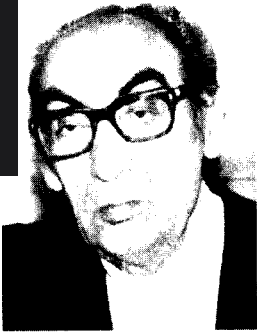
داستانی با عنوان "ترجمان دردها" از پالاهیری داد و درباره محتوای اثر اول گفت: "این کتاب از نظر ساخت شبیه بازمانده روز است و زبانی متکلف دارد و داستان آن لایه به لایه است. البته این بار فردی شبیه باتلر در آن نیست." دقیقی در پایان خواستار آن شد تا مترجمان به نحوی از حال و روز یکدیگر و از کارهایی که در دست ترجمه دارند، آگاه شوند تا به این ترتیب جلوی کارهای تکراری گرفته شود.

○ اسماعیل سعادت: ویرایش از ترجمه جدا نیست

این مترجم و ویراستار در گفتگویی مشروح با کتاب ماه (ادبیات فلسفه) ۴۳، که توسط آقایان علی اصغر محمدخانی، رضا سید حسینی و سیدعرب انجام گرفته، خواستار راه‌اندازی مجدد مرکزی شده است که پیش از این قرار بود در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، آثار مهم جهان را ترجمه کند. ایشان در این باره می‌گوید: "باید توجه داشت که این مرکز باید به ترجمه هم آثار کلاسیک جهان که عمدتاً در زمینه علوم انسانی است همت بگمارد." وی در ادامه در پاسخ به این سؤال که

"اگر یک مقدار بیشتر کارهایی را که مورد نیاز جامعه بود ترجمه می‌کردید تا اینکه ویراستاری کنید، بهتر و مناسب‌تر نبود؟" می‌گوید: "البته اهمیت ویرایش برای جامعه کم از اهمیت ترجمه نیست، مخصوصاً ویرایش متونی که به فارسی ترجمه می‌شود. از جهت نوع کار هم، اگر خوب دقت کنیم، می‌بینیم که چندان تفاوتی با هم ندارند. وقتی که متنی را ویرایش می‌کنید، آن را جمله به جمله با متن اصلی مقابله می‌کنید. بعد ترجمه ذهنی خودتان را با ترجمه مترجم مقایسه می‌کنید و اگر تفاوتی باشد در جمله مترجم تصرف می‌کنید. پس ویرایش از جهت فعالیت ذهنی جدا از ترجمه نیست، مترجم خوب می‌تواند ویراستار خوبی هم باشد، و بالعکس."

○ رضا سید حسینی: آقا! مترجم مقلد است

آقای رضا سید حسینی که در جلسه گفتگوی کتاب ماه (بالا) با اسماعیل سعادت حضور داشته‌اند، بعد از اینکه آقای سعادت درباره ویژگی‌های ترجمه خوب صحبت می‌کنند و یادآور می‌شوند که مترجمان جوان باید زبان مقصد یعنی زبان مادری خود را بهتر بدانند و با خواندن متون کهن فارسی، شم زبانی پیدا کنند، چنین می‌گویند: "... شما به مترجمانی بر می‌خورید که دقیقاً در سایه فارسی زیبایی که می‌نویسند اشتباهات فرانسه خود را می‌پوشانند. و این خیلی خطرناک

است. شما ترجمه‌هایی را می‌بینید که به فارسی درخشانی نوشته شده است، اما پر از اشتباه است ... ما مترجمان خوبی داریم، مثلاً قاضی یکی از مترجمان خوب ماست. واقعاً آن عیب را ندارد که بگوییم اشتباهات فرانسه خود را می‌پوشاند. البته ممکن است که فرانسه‌اش خالی از اشتباه نباشد. ولی فرانسه خوب می‌داند. اما شما واقعاً فکر می‌کنید که سبک دن کیشوت سبک خود قاضی است یا نویسنده ... ولی در آوردن سبک یک مهارت عجیبی در فهم زبان مبدأ می‌خواهد. در واقع مترجم باید از نویسنده تقلید کند. من هر وقت که می‌گویم، آقا، مترجم مقلد است، بعضی اعتراض می‌کنند که نه، آقا، این طور نیست. ولی مترجم یک مقلد است. باید حتماً تمام تیک‌های صورت نویسنده را تقلید کند. نظر من این است و اتکا به زبان مقصد خطرناک است."

○ گلی امامی: قصد آکروبات بازی در ترجمه را ندارم

نشریه کتاب هفته، در شماره ۱۵ خود از خانم امامی پرسیده: "آیا آقای کریم امامی به شما در ترجمه کمک می‌کند یا در مورد کتابها با هم مشورت می‌کنید؟" ایشان چنین پاسخ داده: "وقتی شما با استاد رشته‌ای که کار می‌کنید، زندگی مشترکی دارید، برای همه جالب است بدانند که سهم او چقدر است؟ من در دانشکده واقعاً شاگرد ایشان بودم. منتها انتخاب کتاب همیشه با سلیقه خودم بوده است." وی در پاسخ به سؤال دیگری درباره اینکه آیا اتفاق افتاده که نتوانند از عهده ترجمه یک کتاب

برآیند و آن را کنار بگذارند، می‌گوید: "من مترجم فروتنی هستم. قصد آکروبات بازی در ترجمه را ندارم. در واقع هیچ چیز خاصی را هم نمی‌خواهم ثابت کنم، جز اینکه تعدادی از آن همه مطلبی را که می‌خوانم و لذت می‌برم، با جماعت بیشتری در این لذت شریک باشم."

خانم امامی در گفتگوی دیگری با جهان اندیشه، ش ۳ به بحث درباره وضعیت ترجمه در بعد از انقلاب پرداخته و می‌گوید: "بسیاری از افراد شاغل که زبان هم نمی‌دانستند، بیکار شدند و لاجرم به ترجمه روی آوردند که لزوماً همگی صلاحیت این کار را نداشتند. نتیجه‌اش این شد که بیش از هر زمان

در کشور مترجم داریم." ایشان در بخشی دیگر از گفتگوی خود، مقوله خود در مانی را از زمینه‌هایی می‌داند که زنان مترجم در بعد از انقلاب در آن پرکار بوده‌اند. امامی در پاسخ به این سؤال که به کدام یک از آثارش افتخار می‌کند، چنین می‌گوید: "کاری که برایم هنوز ارزش والایی دارد، کتاب شیشه اثر سیلویا پلات است که ۲۰ سال پیش منتشر شد و تصور نمی‌کنم که هرگز رنگ تجدید چاپ را به خود ببیند. کتاب دیگری که ترجمه‌اش افسردگی بیست و اندی سال پیشم را درمان کرد خانواده من و بقیه حیوانات است. لذتی داشت ترجمه این کتاب و قافه خندیدن در حین ترجمه."

○ پرویز مرزبان: ترجمه امروز ما با بیماری بی‌واژگی در رشته‌های تخصصی مواجه است

این مترجم در گفتگویی با کتاب هفته، ش ۸، خبر از ترجمه‌های اثری با عنوان "بررسی هنرهای ایران" نوشته پروفیسور هوپ و همکارانش داده و گفته است: "این کتاب شش جلدی به بررسی آثار تاریخی، باستان‌شناسی، معماری و دیگر هنرهای ایران می‌پردازد." وی در پاسخ به سؤالی درباره مشکلات فرهنگ عمومی کشور می‌گوید: "در درجه اول (در حوزه کتاب و نشر) ترجمه‌های فنی و تخصصی موجود در بازار کتاب فاقد واژگان لازم برای ادای مطلب و معنا هستند. بدون تعارف عرض می‌کنم که ترجمه امروز ما با بیماری بی‌واژگی در رشته‌های تخصصی مواجه است. این فریاد من است به روزگار بی‌واژگی معانی."

○ سعید سعیدپور: به بازسرای شعر اعتقاد دارم و ندارم

به تازگی مجموعه‌ای از نامه‌ها و اشعار امیلی دیکینسون، شاعر آمریکایی به دو زبان انگلیسی و فارسی به ترجمه این مترجم منتشر شده است. سعیدپور که پیش از این، از شکسپیر تا الیوت را منتشر نموده و در حال حاضر سرپرست واحد ترجمه شعبه یونسکو در تهران است، در گفتگو با کتاب ماه (ادبیات و فلسفه)، ش ۴۴، ضمن اشاره به انگیزه خود از ترجمه این کتاب، در پاسخ به سؤالی درباره میزان وفاداری به متن اصلی و اعتقاد به بازسرای شعر می‌گوید: "به بازسرای اعتقاد دارم و ندارم. این یک نظریه مشروط است. بعضی‌ها تعبیرشان از بازسرای این است که وقتی شعر را می‌خوانند به قول خودشان، کاملاً درونی‌اش می‌کنند، مفهوم و مضمون و ایماژهای متن اصلی را می‌گیرند، بعد شعر اصلی را می‌گذارند کنار و متنی را می‌سرایند که تقریباً آن مضمون و تصاویر شعر اصلی را دارد... باید طوری برخورد کنیم که در متن فارسی یک اتفاق شعری بیفتد، یک برخوردی میان واژه‌ها، یک حدوثی در کلام به وجود بیاید."

○ لیلی گلستان: انتظار می‌کشم

قراست مجموعه‌ای ۳۰ جلدی درباره هنرهای تجسمی با مدیریت این مترجم و با نظارت انتشارات فرزانه منتشر شود. خانم گلستان در گفتگویی با کتاب هفته، ش ۱۲، ضمن اعلام این خبر می‌گوید: "سعی من بر این است که در طی انجام کار با ده نفر از نقاشان برجسته ایرانی نیز برای استفاده در این مجموعه گفتگو کنم." ایشان در پایان خبر از انتظار خود برای مجوز تجدید چاپ دو ترجمه خود از آثار ایتالو

کالونیو، نویسنده ایتالیایی، یعنی اگر شبی از شبهای زمستان مسافری و شش یادداشت برای هر اذۀ بعدی داشته است.

○ محمد تحریرچی: ترجمه "فتوحات مکیه" ۱۰ سال طول می کشد

این مترجم که تاکنون ۲۵ جلد کتاب ترجمه و تألیف کرده، در گفتگویی با کتاب هفته، ش ۸ خنبره ترجمه کتاب فتوحات مکیه اثر محیی الدین بن عربی داده و گفته در ۸۰۰ سال گذشته، این کتاب به طور کامل به هیچ زبانی ترجمه نشده است. وی درباره ترجمۀ این کتاب می گوید: "از سال ۱۳۷۳ کار شروع شده و به امید خدا در سال ۱۳۸۳ و در مدت ۱۰ سال، ۴۰ جلد به پایان می رسد." ایشان درباره ویژگیهای این اثر می افزاید: "در این کتاب چند مبحث مطرح شده یعنی هم فلسفه هست هم مسائل شور عشق وجود دارد و هم بحث ولایت."

به جهت انبساط خاطر

ترجمه های خنده دار!

موارد زیر در هنگام ویراستاری ترجمه یکی از کتابها که به باور ناشر بازار خوبی دارد، مشاهده شد و خواستیم شما هم آنها را بخوانید، چنانچه شما هم به چنین مواردی بر خوردید، می توانید آنها را برای چاپ در این قسمت برای ما بفرستید.

- Starve the problem, feed the opportunities.
مشکل گر سنگی، فرصت تغذیه است.
- Look after the machine you sell; the machine will look after you.
ماشینی را که می فروشید دنبال کنید، وسایل شمارا دنبال خواهند کرد.
- Match-stick is a transportable and pocketable fire. Before it was invented, people laughed at the idea just as they do if someone today suggests to have an air-conditioner of a pen size.
چوب کبریت قبل از اختراع در جعبه آن حمل می شده است. مردم به عقایدی که در مورد استفاده از کولر و مداد تراش باشد، می خندند.
- Life's greatest thrill is tomorrow.
امروز، زندگی بزرگترین زلزله است.
- Following a precedent is an easy substitute for thinking.
رئیس جمهور شدن، ساده تر از فکر کردن است.
- Nothing provides more leisure time than a number of capable assistants.
هیچکس زمینه اتلاف وقت را به اندازه معاونین صلاحیتدار فراهم نمی کند.

ترجمه و مترجم در مطبوعات (اسفند ۷۹ تا تیر ۸۰)

- از گم شدن در جنگلی تاریک تا رسیدن به بهشت... گفتگو با فریده مهدوی دامغانی، مترجم "کمدی الهی"، انتخاب، ۷۹/۱۲/۶.
- ترجمه، هنر بازآفرینی متن: گفتگو با دکتر میرجلال‌الدین کزازی، همشهری، ۷۹/۱۲/۹.
- واژه‌گزینی در متن علمی نوعی آفرینش است: گفتگو با حمید خادمی، مترجم متون معماری، کتاب هفته، ۳۷۲.
- هیچ فرهنگی زنده نیست: به انگیزه انتشار فرهنگ معاصر عربی-فارسی به نگارش و پژوهش دکتر آذرتاش، همشهری، ۷۹/۱۲/۱۸.
- هر ترجمه، فکری جدید است: گفتگو با الکساندر واسلینوف، محقق ترجمه قرآن، گلستان قرآن، ۹۶.
- ترجمه برایم تفنن بود، اما اکنون حرفه من است: مصاحبه با همایون نوراحمر، جام جم، ۸۰/۱/۲۰.
- به ترجمه شعر اعتقادی ندارم: اسدالله امرایی (مترجم)، صدای عدالت، ۸۰/۱/۲۷.
- اول کشف عوامل تأثیر و بعد بازآفرینی شعر: گفتگو با احمد پوری درباره ترجمه شعر، حیات نو، ۸۰/۱/۲۷.
- زنان و هنر ترجمه در ایران از نگاه گلی امامی، جهان اندیشه، ۳.
- استاد احمد آرام تلاش خود را برای ترجمه آثار جدید واجب شرعی می‌خواند: سخنرانی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در همایش بزرگداشت احمد آرام، کتاب هفته، ۳۷۶.
- حامیان ترجمه، مترجمان، دیمتری گوتاس، ترجمه ۶، بهرامی، دانش و مردم، ۶.
- معمای ترجمه متون فلسفی: پرسشهایی در مورد ترجمه‌های متون فلسفی، مهران رضایی، ابرار، ۶، ۸۰/۲/۹.
- از تجربه‌های مترجمان بیاموزیم: گفتگو با صفدر تقی‌زاده، مترجم و نویسنده و استاد دانشگاه، جام جم، ۸۰/۲/۹.
- "بیماری" تغییر شکل آیین‌های رازآموزی است: گفتگو با رویا منجم، پزشک و مترجم، کتاب هفته، ۳۸۴.
- ادبیات تقلیدی موفق نمی‌شود: گفتگو با هرمز عبدالهی، مترجم، انتخاب، ۸۰/۳/۵.
- اروپای متحد و مشکلی به نام زبانها، ترجمان سیاسی، ۲۷۸.
- برای حرفه‌ای بودن باید بیگاری کرد: گفتگو با خشایار دیهیمی، همشهری ماه، ۳.
- فرهنگ نویسی و تحولات زبانی در گفتگو با دکتر محمدعلی حق‌شناس، به انگیزه چاپ "فرهنگ هزاره"، همشهری، ۸۰/۳/۶.
- ترجمه در آینه داورری، رامین مولایی، گلستانه، ۲۸.
- فرهنگ فارسی عامیانه، قند و نمک زبان فارسی، سیما و وزیرنیا، کتاب ماه (ادبیات فلسفه)، ۳۹.

- دلایلی بر رد ترجمه‌ی پایخوان. احسان اسماعیلی طاهری. کتاب ماه (ادبیات و فلسفه)، ۴۰.
- فعالترین مترجم آثار فارسی به ازبکی: فتح‌الله خواجه‌اف. محمدرضا آگهی. نامه پارسی، ۱۱.
- یک مترجم نویسنده محبوب است: تجربه‌هایی از دنیای دیگر، مصاحبه با سوزان جیل لویل، مترجم کتاب هفته، ۱۲۱.
- ترجمه ادبی کشف امکانات نامحدود زبان: گزیده سخنرانی عباس پژمان. همشهری ماه، ۴.
- جانشین ترجمه. پل ریکور بام، ترجمه م. کاشیگر. زیباشناخت، ۱.
- چند نکته در کار ترجمه. سروش حبیبی. بخارا، ۱۱.
- چند ترجمه از یک اثر کار عجیبی نیست: گفتگو با اصغر رستگار. مترجم. توسعه، ۸۰/۴/۳.
- مترجمان و ترجمه‌ها. دیمتری گوتاش، ترجمه ع. بهرامی. دانش و مردم، ۸.
- سخاوت ادبی: گفتگو با احمد پوری درباره کپی رایت. حیات نو، ۸۰/۴/۵.
- اگر خارجی‌ها از حق‌الزحمه مترجمان ایرانی باخبر شوند: گفتگو با عباس پژمان. مترجم. حیات نو، ۸۰/۴/۳.
- امیدوارم مترجمان از یکدیگر باخبر باشند: گفتگو با مهشید میر معزی. مترجم. حیات نو، ۸۰/۴/۱۹.
- ترجمه پنجره‌ای رو به باغ آشنایی: مصاحبه با رضا نجفی (محقق و مترجم زبان و ادبیات آلمانی). جام جم، ۸۰/۴/۳۰.

این مترجمان دیگر در میان ما نیستند

- جلال خسروشاهی (۱۲۸۹-۱۳۸۰)
- برخی آثار: آن سوی کوهستان (باشار کمال)، چهار زندان (ناظم حکمت)، غروب ادبی.
- محمد آسیم (۱۲۹۹-۱۳۸۰)
- برخی آثار: شاهزاده و بینوا، مهر مادری، زنده به گور، لبه تیغ.
- دکتر جعفر شعار (۱۳۰۴-۱۳۸۰)
- برخی آثار: تاریخ پیامبران و شاهان. ترجمه تفسیر الهدی من القرآن، فرهنگ واره اخلاق در قرآن.
- امیر حسین آریان‌پور (۱۳۰۳-۱۳۸۰)
- برخی آثار: زمینه جامعه‌شناسی، سیر فلسفه در ایران، فروید و فرویدیسم.

تصحیح

در شماره قبل، صفحه ۱۱۱، دو سطر ماقبل آخر، "سیمای مرد هنرآفرین در جوانی" صحیح است.